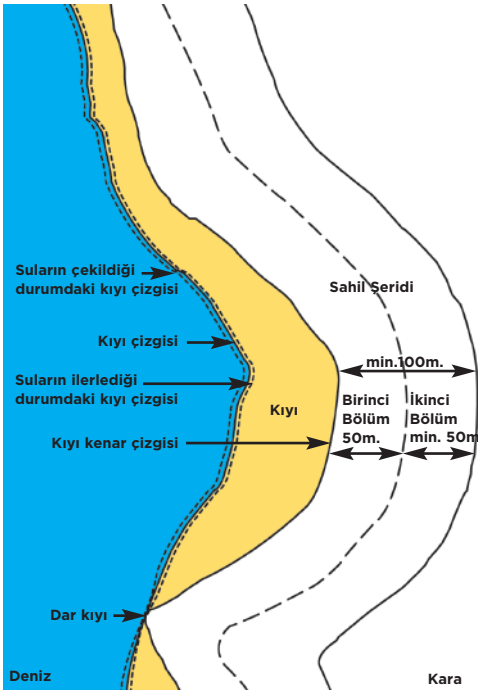


# Kıyıda Planlama ve Yapı - Alaçatı Körfezi

KIYIDA YAPILAŞMAYI; KIYI KANUNU VE PORT ALAÇATI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İRDEYEN YAZI, KIYININ KAMU KULLANIMINA AÇIK OLMASI GEREKTİĞİNİ DE VURGULAMAKTADIR

Hasan Topal



ÜSTTE Kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, dar kıyı, sahil şeridi tanımlarını gösteren kroki

SAĞ ÜSTTE Port Alaçatı, havadan görünüş  
Port Alaçatı evlerinin kıyı ile ilişkisi  
FOTOĞRAF Ahmet Giliz

SAĞ ALTTA Port Alaçatı evlerinin kıyı ile ilişkisi  
FOTOĞRAF Ahmet Giliz

Anayasadaki tanıma göre kıyılar: Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan ve kamunun yararlanmasına açık olan alanlardır. Kıyıda planlama ve yapılaşma eylemlerini, Kıyı Kanunu, Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ve İmar Kanunu ile İmar Yönetmelikleri belirlemektedir.

Kıyı Kanunu'ndaki tanımlara göre kıyı; deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda su ile karanın kesiştiği bölgenin kara tarafını oluşturan, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki bölümdür. Sahil bölgesine göre daha geniş olup yalı yarıları, sahil terasları ve sahilde bulunan tüm alçak arazileri içerir. Kıyı çizgisi; deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda taşkın durumları dışında suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.

olamayan devletin tasarrufundaki alanlardır.

Bir başka ifadeyle, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan kıyı alanları, özel mülkiyete ve yapılaşmaya konu olamayan, anayasanın ve Kıyı Kanunu'nun güvenceye aldığı ve kamunun kullanımına açık olması gereken alanlardır. Kıyılarda toplumun yararlanmasına engel olacak (kıyıda yapılması zorunlu olan iskele, liman, barınak, marina, çekek yeri vb. kullanımlar dışında) yapı ve tesisler yapılamaz.

Kıyı kenar çizgisinden başlamak üzere kara yönünde ilk 50 m.'lik mesafe içinde o bölgede imar adaları olarak %50 doluluk var ise ve her imar adasında da %50 mevcut yapılaşma varsa ancak yapılaşmaya izin verilebilir.

Ülkemizde kıyıda planlama ve yapılaşmayı belirleyen ve çok özette aktarılan yasal düzenlemeler

**“KİYILARDA TOPLUMUN YARARLANMASINA ENGEL OLACAK (KIYIDA YAPILMASI ZORUNLU OLAN İSKELE, LİMAN, BARINAK, MARİNA, ÇEKEK YERİ VB. KULLANIMLAR DIŞINDA) YAPI VE TESİSLER YAPILAMAZ”**

Kıyı kenar çizgisi; deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde, su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, sazlık, çakıllık, kayalık, taşlık, bataklık ve benzeri doğal alanların sınırlarının yanı sıra mülkiyet oluşumunun da sınırlarını belirler. Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki bölge, (kıyı) özel mülkiyete konu

kapsamında Alaçatı Azmağı ve Ege Denizi'nin oluşturduğu Alaçatı Körfezi'ndeki yapılaşma gelişmeleri, sürekli tartışma ve eleştiri konusu olarak gündemde yer almaktadır.

Tartışmaların eksenini, Alaçatı Körfezi'nde yapılan yapıların mimari tasarım ve tasarımın düzeyinden çok, toplumun kullanımına açık olması

gereken “kıyı”nın, Alaçatı Körfezi’nde deniz azmak – dere kabul edilerek kıyı kenar çizgisinin deniz içinden geçirilerek tespit edilmesi sonucunda, yok edilmesi ve bir anlamda deniz içinde yapılaşmaya olanak sağlanmasıyla ilgili idari işlemlerin yanlışlığı oluşturmaktadır.

Kıyılardaki çeşitli yapılaşma faaliyetleri zaman zaman yargı konusu edilmekte, Alaçatı Körfezi’ndeki yapılaşma da bu açıdan ilginç bir örnek oluşturmaktadır. Kıyı kentlerimizde giderek bir örneklenen, tasarım kaygısı taşınmadan gelişen yapılaşmaların oluşturduğu düzey içinde yer yer bazı

bölgede kıyı kenar çizgisinin deniz içinden geçirildiğini belirlemektedir. İmar planlarının hazırlanması sürecinde en önemli eşik olan kıyı kenar çizgisi, tartışmalı ve yanlış olarak belirlendiğinde, buna dayalı olarak tesis edilen bütün idari işlemler ve sonuçta ortaya çıkan uygulamalar da tartışmalı hale gelmektedir.

İstanbul Boğazi’nda yer alan yalıların dışında, ülkemiz kıyılarında doğrudan denizle ilişki kuran yapıların yapılabilmesi olanaklı değildir. Alaçatı Körfezi’ndeki gelişme bu açıdan bir ilk olma özelliğini de barındırmaktadır.

Batı ülkelerinde kıyılarda ve



## “KİYİ KENAR ÇİZGİSİ TESPİTİ İŞLEMİNİN İPTALİ İSTEMİ YÖNÜNDEKİ MİMARLAR ODASI’NIN AÇMIŞ OLDUĞU DAVA SÜRECİNDE BİLİRKİŞİ RAPORU DA, BU BÖLGEDE KİYİ KENAR ÇİZGİSİNİN DENİZ İÇİNDEN GEÇİRİLDİĞİNİ BELİRLEMEDİR”

uygulamalar biraz farklı gibi algılanan müdahalelerle öne çıkma çabası içinde olmaktadır. Bu çaba ise, kıyıda planlama süreçlerinde yaşanan idari işlem yanlışlıklarını örtmek bir yana daha da çarpıcı olarak yansıtmaktadır, göz önüne çıkarmaktadır.

Yasadaki tanımlamalar kapsamında kıyılarda, kıyıda yer alması zorunlu olan yapı ve tesisler dışında, su ile toplumun (insanın) ilişkisini koparacak hiçbir tesis ve yapı yapılmaması gerektiği belirtilmektedir. Alaçatı Körfezi’nde ise, Port Alaçatı olarak isimlendirilen yapıların kıyıda tamamlanmış olan bölümüne bakıldığında, mevcut yol ile deniz arasında toplumun yararlanmasına açık kıyı alanının bırakılmadığı görülmektedir. Mülkiyet sınırlarının çevrelediği duvar ve içindeki yapılar bu bölgede deniz ile insanların ilişkisini tamamen ortadan kaldırmakta, yasadaki söylemi ile “kıyının toplumun yararlanmasına açık olacağı” hükmü bu alanda işlemez, işleyemez hale gelmektedir.

Bu gelişmelere yol açan, olanak sağlayan kıyı kenar çizgisi tespiti işleminin iptali istemi yönündeki Mimarlar Odası’nın açmış olduğu dava sürecinde bilirkişi raporu da, bu

nehirlerde eski liman alanlarının işlev değişikliğiyle yeniden canlandırılmasına yönelik uygulamalara bakıldığında ise genel olarak toplumun su ile ilişkisini kesmeden yapılaşıldığı izlenmekte, su ve yapı ilişkisi ya da kıyıda yapılaşma faaliyeti kıyının kamusal kullanım niteliklerini ortadan kaldırmayan uygulamalarla geliştirilmekte, eski liman alanlarının kent yaşamına katıldığı görülmektedir.

Alaçatı Körfezi’nde kıyıda yapılmakta olan konut ve turizm yapılarının ise, su ile toplumun kullanımı – su ile insan ilişkisi açısından kıyıyı toplumsal yaşama katmak bir yana tamamen toplumsal yaşamdan arındırdığı, özel alan haline getirdiği izlenmektedir.



Hasan Topal, Mimar

